

CZÓBEL BÉLA (1883–1976)

Lombok közt, 1920-as évek második fele |
Among the Leaves, second half of the 1920s

Olaj, vászon | Oil on canvas, 76,5 x 96,5 cm
Jelezve balra lent | Signed bottom left: Czobel

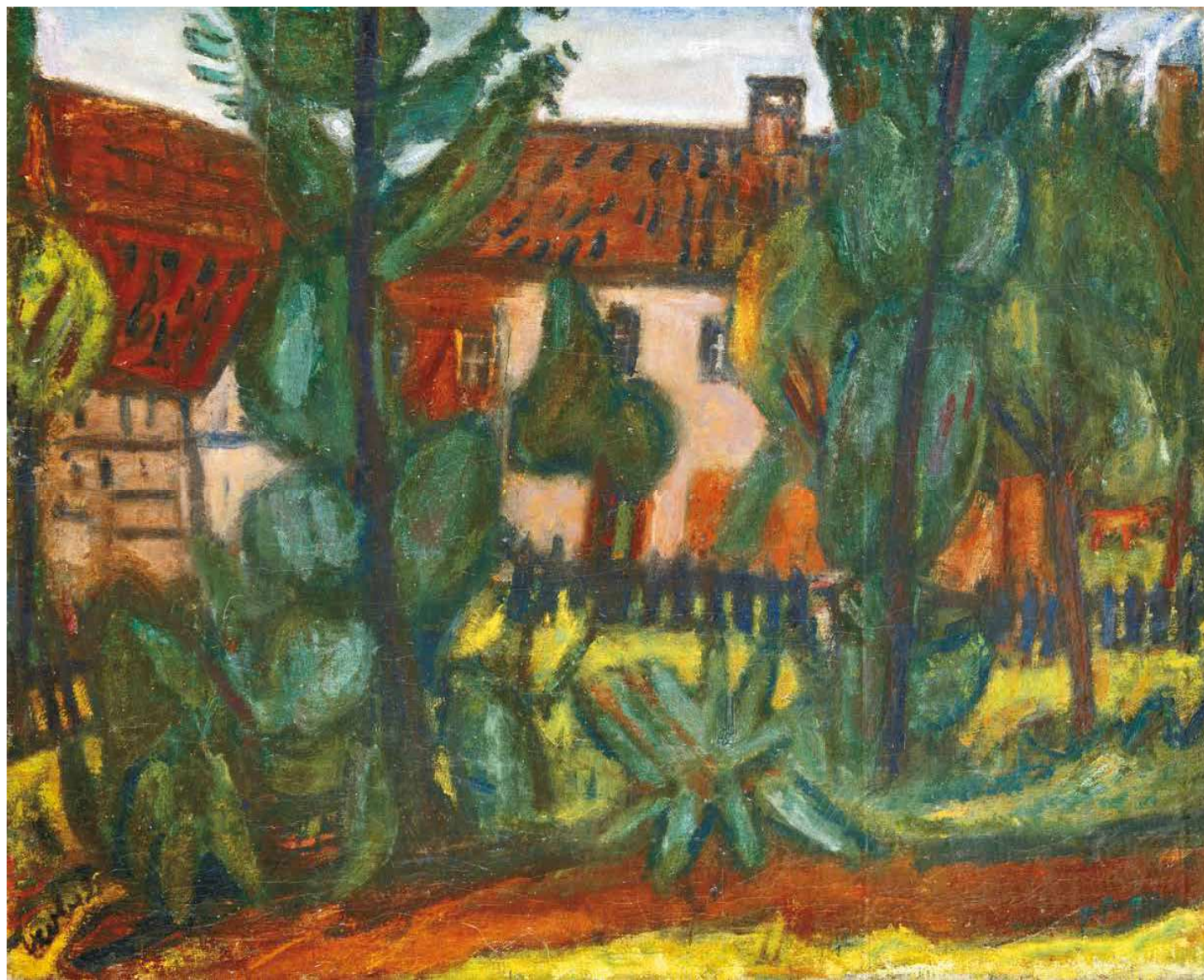
Kezdő ár | Starting price: 3 400 000 Ft / 8 947 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 8 000 000 Ft
Estimate: 13 158 – 21 053 EUR

1. Henri Le Fauconnier: Liget Gros Rouvre mellett, 1946 magántulajdon

2. Amadeo Modigliani: Dél-Francia táj, 1919 magántulajdon

3. Czöbel Béla Puys près de Dieppe-ben a Les Pensées fogaadó kertjében az 1920-as évek végén.

4. Oltványi Ártinger Imre

5. Kállai Ernő

6. Petrovics Elek

Czöbel Béla most aukcióra kerülő műve születésének idején, az 1920-1930-as évek fordulóján, talán ismertebb művész volt Franciaországban, mint a saját hazájában. Művészete egyenrangú értéket képviselt a kortárs francia és az úgynevezett École de Paris művészeinek legjobbjaival. A két háború közötti időszak egyik legkiválóbb művészettörténésze, Kállai Ernő – aki a nemzetközi kortárs művészeti áramlatokban is naprakész volt – 1934-ben monográfiát írt Czöbelről, mely **Oltványi-Ártinger Imre**, a kiváló gyűjtő és szintén művészeti író által szerkesztett *Ars Hungarica* sorozatban jelent meg. Kállai a következő gondolattal indította Czöbelről szóló írását: „Körülbelül negyedszada annak, hogy Czöbel Béla munkássága a magyar művészeti életből kikapcsolódva, nyugaton keresett és talált éltető környezetet a maga számára. Művészetét azonban ez a hosszú, mindössze néhány vendégszereplés által megszakított távollét sem tudta elidegeníteni tőlünk. Lényegében mindmáig megmaradt az *magyarnak*.” A kötet képanyaga a bevezető két korai művön kívül, Czöbel 1921 és 1933 közötti, előbb Berlinben majd Párizsban kibontakozó festészetének látványos keresztmetszetét mutatja be. Czöbel művésze ezekben az években érte el csúcspontját, melynek kvalitásait élete legvégéig sikerült megőriznie.

Fruchter Lajos, aki nemcsak Czöbelnek, de a két háború közötti hazai festészet legnagyobbjainak (Bernáth Aurél, Szőnyi István, Egyri József) is az egyik legjelentősebb gyűjtője volt, Kállaihoz hasonló szellemben nyilatkozott visszaemlékezéseiben: „1931 nyarán a festőt is megismertük. Hatvány Ferchez jött látogatába és annak hatvani kastyújában töltötte a nyarat. [...] Czöbellel évről-évre itthon találkoztunk. Ebben az időben még senki sem érdeklődött művésze iránt, úgyhogy magam válogathattam nekem mindig nagyon tetsző képei között. Nem hiszem, hogy ebben az időben a festőnek egész korai, a családnál lévő képeit leszámítva és a Szépművészeti Múzeumban **Petrovics Elek** által 1925-ben vásárolt »Fekvő nő« című képen kívül említésre érdemes számú képe lett volna az országban.” Ez lehet az oka annak, hogy Czöbel 1920-1930-as évekbeli művészeti terméséből mindmáig olyan kevés igazán kvalitásos mű található köz- és magángyűjteményeinkben egyaránt.

Kállai Ernő olyan dúsán érzékletes és költői szövegekben tett tanúbizonyságot Czöbel művésze mellett, mely mindmáig párját ritkítja a hazai művészeti szakirodalomban. Íme egy tündöklő példa: „*Rendkívül tanulságos Czöbelnek Koszta Józseffel való szembeállítás. Koszta képein a színeknek borús mélységekből kitüzesedő, szenvedélyes heve már-már teljesen magába olvasztja a tárgyi ábrázolás végső nyomát is. Csak egy lépéssel*

tovább és ott tartunk Czöbelnek tisztára színből fogant újabb műveinél. Hogy mi az, amit inkább jeleznek semmint ábrázolnak, csak sejteni lehet, látni alig. A virágokból, dombokból, fákból a sötétbefúló kékek, zöldek és vörzspirosak tropikus bujasága támadt: valósággal dzsungelszerű sűrűje a fülledt mélységekben vonagló, egybefonódó színeknek. [...] Czöbelnek a magyar festői hagyománnyal való összefüggése a gyökerekig hatol.”

Kállai a két háború közötti magyar festészet rendkívül hatásos propagálója volt külföldön és itthon egyaránt. Czöbel művészetének esszenciális értékeit: a képsík mélyéből felparázsló színek érzéki bőségét, és a nedvűs, szinte tapintható festőiségét, akár a most aukcióra kerülő képpel is illusztrálhatta volna 1934-ben kiadott monográfiájában. Czöbel a háborút követően is fenntartotta külhoni, dominánsan francia kapcsolatait. Külföldön a fauve festészet egyik doyenjeként becsülték, és 1948 után ismét rendszeresen utazhatott és állíthatott ki Párizsban. Azon kevesek közé tartozott, akiknek a kommunista rezsim megengedte a külföldi megjelenést, így Czöbel alkalmanként bemutathatta műveit Párizson kívül Londonban, Chicagóban és Genfben is. Hazai rehabilitációjára 1958-ban került sor, amikor a magyar államot képviselve szerepelhetett a Velencei Biennálén, és gyűjteményes kiállítása nyílt a budapesti Nemzeti Szalonban. Festésze abszolút és nemzetközi mércével is mérhető kvalitású.

RUM ATTILA